

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії **Юлія Шопська**, 1983 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2005 році Львівський національний університет імені Івана Франка за спеціальністю «Облік і аудит», працює на посаді директора ТзОВ «Агроль», с. Жорниська, Яворівського району, Львівської області, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Фінанси, банківська справа та страхування».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, від 31.05.2024 року № 813, у складі:

Голови разової
спеціалізованої вченої ради -

Богдана Пшика, доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансових технологій та консалтингу Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки, м. Львів

Рецензентів -

Ольги Замасло, доктора економічних наук, професора, професорки кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки, м. Львів

Офіційних опонентів -

Захарія Варналія, доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансів Київського національного університету імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України, м. Київ

Олени Стащук, доктора економічних наук, професора, завідувачки кафедри фінансів Волинського національного університету імені Лесі Українки Міністерства освіти і науки України, м. Луцьк

Володимира Костецького, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу Західноукраїнського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль

на засіданні «19» липня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань Управління та адміністрування **Юлії Шопській** на підставі публічного захисту дисертації **«Інструменти зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва»** за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Дисертацію виконано у Львівському національному університеті імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів та ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», м. Львів.

Науковий керівник: **Галина Возняк**, доктор економічних наук, старший науковий співробітник, професорка кафедри економіки та публічного управління Львівського національного університету імені Івана Франка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, який за змістом, рівнем наукової новизни, теоретичним й практичним значенням результатів, кількістю наукових публікацій відповідає вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), та вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами).

Дисертація Юлії Шопської є завершеною, самостійною науковою працею, в якій отримано науково обґрунтовані результати дослідження та представлено нове вирішення наукового завдання, яке полягає в поглибленні теоретичних засад, розвитку науково-методичних підходів та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо вдосконалення інструментів зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва. Отримані результати мають істотне значення для галузі знань Управління та адміністрування.

Основні положення, що визначають наукову новизну дисертаційної роботи та характеризують особистий внесок автора полягають в тому, що: удосконалено науково-методичний підхід до виявлення причинно-наслідкових зав'язків між рівнем фінансової безпеки сектора малого підприємництва та детермінантами середовища її забезпечення, що дозволяє моделювати потенційні рівні фінансової безпеки в залежності від різних сценаріїв змін у середовищі; поглиблено теоретичний підхід до розуміння сутності «фінансова безпека сектора малого підприємництва» через уточнення змістовних характеристик, критеріїв та структурних компонент; запропоновано науково-методичний підхід до оцінювання стану фінансової безпеки сектора малого підприємництва з використанням композиційного методу, практичне застосування якого дозволяє здійснювати комплексне оцінювання фінансової безпеки сектора малого підприємництва в залежності від зміни детермінант середовища його

функціонування та розвитку; удосконалено прикладні засади зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва в частині визначення стратегічних пріоритетів державної політики та конкретизації інструментів такої політики; отримали подальшого розвитку наукові підходи до ідентифікації загроз фінансовій безпеці сектора малого підприємництва з урахуванням сфер їх активізації; надано практичні пропозиції щодо вдосконалення інструментів зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва в частині покращення фінансово-кредитного забезпечення малого бізнесу; формування системи інвестиційної підтримки, детінізації капіталу; реструктуризації зобов'язань; доведено доцільність імплементації світового досвіду зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва у вітчизняну практику в частині створення сприятливого підприємницького середовища, попередження економічним злочинам та кібершахрайствам.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що напрацьовані методичні підходи, висновки і рекомендації формують основу для стратегічного планування політики зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва і можуть бути корисними в роботі органів влади та місцевого самоврядування при напрацюванні стратегічних документів та інструментів реалізації регіональної політики, а також політики місцевого економічного розвитку.

Здобувачка має 13 наукових публікації за темою дисертації, з них 7 (сім) статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, в тому числі 1 (одна) стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science Core Collection та Scopus:

1. Возняк Г. В., Шопська Ю. К. Пріоритети та інструментарій зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва в умовах нестабільності. *Проблеми економіки*. 2024. № 1(59). С. 96-101. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-1-96-101>
2. Шопська Ю. К. Аналіз стану та тенденцій розвитку сектора малого підприємництва в проекції забезпечення його фінансової безпеки: проблемно-орієнтовний аналіз. *Modeling the development of economic systems*. 2023. № 4. С. 218-224. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-30>
3. Шопська Ю. К. Теоретико-методичні засади дослідження та особливості забезпечення фінансової безпеки сектора малого підприємництва регіону. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія економічна*. 2022. № 2. Т. 1. С. 116-121. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2\(1\)-15](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2(1)-15)
4. Vasylytsiv T., Mulska O., Hrabynska I., Ivaniuk U., Shopska Yu. Financial and

economic security of agricultural business: specifics, analysis methodology, and measures of stabilization. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. Scopus. 2023. Vol. 9. № 2. pp. 88-110. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.02.04> (Web of Science, Scopus).

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

1. Богдан Пшик, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових технологій та консалтингу Львівського національного університету імені Івана Франка МОН України, без зауважень.

2. Захарій Варналій, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів Київського національного університету імені Тараса Шевченка МОН України, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Враховуючи те, що проблематика забезпечення фінансової безпеки різнорівнева та багатосуб'єктна, в підрозділі 1.2 роботи слід було здійснити теоретико-методичний аналіз інструментів зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва не тільки на рівні держави, але і безпосередньо в системі фінансового менеджменту суб'єктів господарювання – представників сектора малого підприємництва.

2. У підрозділі 2.1 на с. 88 дисертації авторка наводить рис.2.1 «Виклики фінансової безпеки суб'єктів сектора малого підприємництва в умовах повномасштабної війни», однак в тексті роботи слід було навести більше фактажу, в тому числі міри їх прояву в економіці та фінансовій системі України під час повномасштабної війни.

3. У таблиці 2.9 на с. 109 дисертації авторка наводить склад індикаторів, які використовувала для інтегрального оцінювання рівня фінансової безпеки сектора малого підприємництва, виокремлюючи серед них стимулятори і дестимулятори. Однак, такий чіткий розподіл є дискусійним, оскільки за певних умов стимулятори можуть переходити в ранг дестимуляторів і навпаки.

4. У підрозділі 2.3 здобувачкою наведено основні недоліки державної політики забезпечення фінансової безпеки сектора малого підприємництва в Україні (на прикладі Львівської області). Однак, в третьому розділі дисертації відсутні рекомендації щодо їх усунення.

5. Цікавою, з практичної точки зору, є побудова форсайту зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва (підрозділ 3.2). Робота мала б більшу практичну значущість якби було показано вплив не лише на фінансову безпеку сектора малого підприємництва, але й на окремі параметри фінансової безпеки держави.

6. Відомо, що сектор малого підприємництва України формують три групи суб'єктів: малі підприємства, мікро підприємства та фізичні особи – підприємці,

а це значить, що існують специфічні ознаки як їх функціонування та розвитку, так і виклики і загрози фінансовій безпеці. Державна політика формування та реалізації інструментів зміцнення фінансової безпеки цих складових сектора малого підприємництва мала б бути диференційованою. Ці аспекти в роботі практично не висвітлюються.

3. Олена Стащук, доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри фінансів Волинського національного університету імені Лесі Українки МОН України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У першому розділі дисертантка розкриває теоретичні засади дослідження фінансової безпеки сектора малого підприємництва, при цьому узагальнюючи теоретичні підходи до формування інструментів зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва в більшій мірі опирається на дослідження в сфері макрофінансів, замість результатів досліджень на рівні фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

2. У п.р. 2.2 дисертації здобувачка навела результати аналізу та тенденції розвитку сектора малого підприємництва на основі даних, які завершуються 2020 роком. Постає питання відносно їх узгодження з висновками і пропозиціями щодо зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва України в період війни.

3. У п.р.2.2 наведено результати інтегрального оцінювання рівня фінансової безпеки сектора малого підприємництва, що можна вважати вагомим доробком проведеної роботи. Логічно було б «прив'язати» авторські пропозиції третього розділу до визначених структурних складових безпеки та їх інтегральних значень.

4. У п.р. 2.3 «Виклики та загрози послаблення фінансової безпеки сектора малого підприємництва в умовах нестабільності в Україні» ідентифіковані сучасні виклики та загрози в цій сфері, однак зі змісту слідує, що в більшій мірі мова все ж таки йде про ідентифікацію недоліків забезпечення фінансової безпеки сектора малого підприємництва в Україні за суб'єктами політики.

5. Авторка подає пропозиції щодо зменшення чи тимчасового звільнення від оподаткування бізнесу, який братиме участь у відбудові економіки країни (п.р 3.3, с. 193-194). Не заперечуючи такої ініціативи, вважаємо, що такий висновок потребує глибшої аргументації, бо зі змісту не зовсім очевидно: за якими критеріям чи умовами відбиратимуться малі підприємства? Про які податки і збори іде мова? На який період будуть поширюватися такі пільги? Яким нормативним документом (чи внесенням змін до ПКУ) це потрібно передбачити і т. ін.?

4. Володимир Костецький, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу Західноукраїнського

національного університету МОН України, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. На рис. 1.2 (с. 43 дисертації) здобувачка наводить структуру сутнісної характеристики поняття «фінансова безпека сектора малого підприємництва». На загал, можна погодитися, що це і стан, і міра, і спроможність. Така різновекторність у баченні змістових характеристик поняття ускладнює вибудування методики аналізування фінансової безпеки сектора малого бізнесу. Відповідно, у аналітичній частині дослідження не всі з вказаних аспектів були проаналізовані.

2. У тексті дисертації авторка оперує таким поняттям, як «інтереси стейкхолдерів» (рис. 1.4, с. 58 роботи). Однак, повний склад таких стейкхолдерів у роботі не наводиться. Також, не визначаються їх фінансово-економічні інтереси. Не зрозуміло, що мається на увазі, коли визначається мета процесу аналізування фінансової безпеки досліджуваного сектора: « ... проведення аналізу й оцінювання стану, рівня та структурних характеристик фінансової безпеки сектора малого підприємництва шляхом формування висновків відносно стану захищеності бізнесу, міри реалізації фінансово-економічних інтересів стейкхолдерів, здатності сформуванню безпечного середовища для бізнесу та суб'єктів малого підприємництва для їх ефективного функціонування».

3. У п.р. 3.1 авторка представила власне бачення стратегічних пріоритетів, завдань та інструментів державної політики зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва в Україні, які обґрунтовані та на загал не викликають дискусії. Однак, формулювання мети державної політики в цій сфері (системне вдосконалення бізнес-середовища підприємницької діяльності в контексті мінімізації фінансових викликів та загроз, покращення фінансово-ресурсного забезпечення і фінансово-економічного стану суб'єктів малого підприємництва, забезпечення розвитку і капіталізації цього сектора економіки), як на наш погляд, дещо не конкретизоване.

4. Під час здійснення форсайту зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва у Львівській області (п.р. 3.2 дисертації) у табл. 3.1 на с. 172 авторка наводить детермінанти складової «якість бізнес-середовища», однак оперує низкою детермінант, які дещо в меншій мірі характеризують бізнес-середовище. До прикладу, це індекс цін, кількість учасників експортно-імпортних операцій, обсяги зовнішньої торгівлі, індекс ВРП, рівень тінізації і корупції.

5. Ольга Замасло, доктор економічних наук, професор, професорка кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка МОН України, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. У першому розділі роботи авторка розкриває теоретичні засади та інструменти зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва, при цьому на стор. 40 рис.1.1. описує елементи внутрішньої структури фінансової безпеки сектора малого підприємництва, а на стор. 43 рис.1.2 обґрунтовує його сутнісні характеристики. Глибшої аргументації потребують такі твердження, бо не зрозуміло як співвідносяться між собою визначені елементи в першій і другій розробці.

2. У роботі здобувачка дає визначення сектора малого підприємництва як «... сукупність суб'єктів господарювання, які законодавчо віднесені до малих, інституційне середовище їх функціонування й розвитку, його інфраструктура, ресурсне забезпечення, зв'язки та відносини» (стор.71, рис.1.7), однак проводить аналіз стану фінансової безпеки, беручи за основу лише суб'єкти малого бізнесу, залишаючи поза увагою інші складові, що не посилює практичну значущість такої розробки.

3. Доречно перенести матеріал з підрозділу 1.2 рис. 1.4 «Концептуальна модель аналізування й контролю фінансової безпеки сектора малого підприємництва» в підрозділ 2.2, оскільки ця модель дублює усі компоненти, за якими проведено оцінювання (табл. 2.9, стор. 109-110) та доповнює запропоновану авторкою науково-методичну розробку.

4. В другому розділі роботи здобувачка аналізує дані, які завершуються 2020 роком (підр.2.1) а в підрозділі 2.2 – 2022 роком. Такі розбіжності не дозволяють в повній мірі порівнювати між собою отримані результати.

5. Авторка у рекомендаційній частині дослідження наводить та обґрунтовує пріоритети та інструменти політики зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва (рис. 3.1), а на стор. 61 рис.1.5 наводить «Концептуально-структурну побудову та особливості інструментів державної політики зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва», хоча в темі декларує «Інструменти зміцнення...». Такі викладки потребують глибшої аргументації та уніфікації, бо не зрозуміло: чи варто акцентувати увагу на політиці? Про яку політику мова? Політика зміцнення фінансової безпеки сектора малого підприємництва?

6. Не заперечуючи позитивної ініціативи щодо проведення форсайту середовища забезпечення фінансової безпеки сектора малого підприємництва України (підрозділ 3.2), видається, що вірогідність таких прогнозів в умовах війни не є високою.

7. Дисертація містить низку загальновідомих положень, які не завжди сприяють поглибленому аналізу проблеми, а також зустрічаються редакційні неточності.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.185 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, присуджує **Юлії Шопській** ступінь доктора філософії з галузі знань Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.051.185

Богдан ПШИК

Підпис проф. Б. Пшика
засвідчую

